

ΜΑΘΗΜΑ / ΤΑΞΗ :	Λατινικά
ΣΕΙΡΑ:	
ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ:	
ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑΤΟΣ:	

A. Κείμενο:

Brenno duce Galli, apud Alliam flumen deletis legionibus Romanorum, everterunt urbem Romam praeter Capitolium, pro quo immensam pecuniam acceperunt [...] Quibus interemptis aurum omne recepit. Quod illic appensum civitati nomen dedit: nam Pisaurum dicitur, quod illic aurum pensatum est. Post hoc factum rediit in exilium, unde tamen rogatus reversus est. Num ad hostem veni et captiva in castris tuis sum? In hoc me longa vita et infelix senecta traxit, ut primum exsulem deinde hostem te viderem? Qui potuisti populari hanc terram, quae te genuit atque aluit? Non tibi ingredienti fines patriae ira cecidit? [...] Ergo ego nisi peperissem, Roma non oppugnaretur; nisi filium haberem, libera in libera patria mortua essem. Legatum monet ut, si adire non possit, epistulam ad amentum tragulae adliget et intra castra abiciat. In litteris scribit se cum legionibus celeriter adfore. Gallus, periculum veritus, constituit ut tragulam mitteret. Haec casu ad turrim adhaesit et tertio post die a quodam milite conspicitur et ad Ciceronem defertur.

B. Παρατηρήσεις

1. Να μεταφραστούν τα παραπάνω αποσπάσματα.

(40 μονάδες)

2.α. deletis legionibus, hoc factum, castris tuis, hanc terram, tibi ingredienti, quodam milite: να γραφούν οι συνεκφορές στην ίδια πτώση του άλλου αριθμού

(5 μονάδες)

2.β. Να γραφεί ο τύπος που ζητείται για καθεμία από τις λέξεις:

i. quibus: την ίδια πτώση στον ενικό του θηλυκού γένους

ii. exilium: γενική ενικού

iii. infelix: αιτιατική πληθυντικού ουδετέρου

iv. primum: ο ίδιος τύπος στο συγκριτικό βαθμό

v. fines: ονομαστική ενικού

vi. amentum: η ίδια πτώση στον άλλο αριθμό

vii. veritus: αιτιατική πληθυντικού στο ίδιο γένος

viii. celeriter: παραθετική αντικατάσταση

ix. turrim: αφαιρετική ενικού

(10 μονάδες)

3.α. Να γραφούν οι τύποι που ζητούνται για κάθε ένα ρηματικό τύπο (για τους περιφραστικούς τύπους να ληφθεί υπόψη το υποκείμενο):

i. interemptis: β' ενικό υποτακτικής ΥΠΡ ενεργητικής φωνής

ii. rediit: γ' πληθυντικό υποτακτικής ΥΠΡ

iii. reversus est: να κλιθεί η προστακτική ΕΝΣ

iv. traxit: το απαρέμφατο ΠΡΚ στην άλλη φωνή

v. aluit: αφαιρετική σουπίου

vi. peperissem: β' ενικό υποτακτικής ΜΕΛ

vii. adliget: β' πληθυντικό του ίδιου χρόνου στην ενεργητική περιφραστική συζυγία

viii. constituit: το ίδιο πρόσωπο στην υποτακτική του ίδιου χρόνου στην ίδια φωνή

ix. defertur: β' ενικό οριστικής ΕΝΣ στην ίδια φωνή

(9 μονάδες)

- 3.β.** populari: να γραφούν οι μετοχές στην ονομαστική ενικού για το θηλυκό σε όλους τους χρόνους
abiciat: να γραφούν τρία γένη του γερουνδιακού στην ονομαστική πληθυντικού (6 μονάδες)
- 4.α.** Να αναγνωριστούν συντακτικά οι όροι: i. quod (το 1^ο του πρώτου κειμένου), ii. Pisaurum, iii. rogatus, iv. in hoc, v. tibi, vi. adire, vii. casu, viii. die (8 μονάδες)
- 4.β.** Να αναγνωριστεί πλήρως (είδος, εισαγωγή, συντακτικός ρόλος, εκφορά) η δευτερεύουσα πρόταση «ut tragulam mitteret» (4 μονάδες)
- 4.γ.** «ego nisi reperissem, Roma non oppugnaretur»: να αναγνωριστεί πλήρως ο υποθετικός λόγος και να μετασχηματιστεί, εφόσον είναι δυνατό, στα άλλα είδη, διατηρώντας τη χρονική βαθμίδα (3 μονάδες)
- 4.δ.** in castris: να αναγνωριστεί συντακτικά και να δηλωθεί η ίδια επιρρηματική σχέση με τις λέξεις domus, Roma και Carthago (2 μονάδες)
- 5.α.** «Galli everterunt urbem Romam»: να μετασχηματιστεί η σύνταξη με ρήμα παθητικής περιφραστικής συζυγίας (2 μονάδες)
- 5.β.** «Qui potuisti populari hanc terram, quae te genuit atque aluit?»: να μετασχηματιστεί η υπογραμμισμένη πρόταση σε μετοχή (1 μονάδα)
- 6.α.** «periculum veritus»: να αναλυθεί η μετοχή σε δευτερεύουσα πρόταση, ώστε να δηλώνεται αιτιολογία ως προϊόν εσωτερικής-λογικής διεργασίας (2 μονάδες)
- 6.β.** Brenno duce: ποιο συντακτικό φαινόμενο παρατηρείται στη φράση; Να γραφεί με ισοδύναμο συντακτικά τρόπο. (2 μονάδες)
- 6.γ.** «Num ad hostem veni?»: να απαντηθεί σύμφωνα με τη μορφή που έχει η ερώτηση (2 μονάδες)
- 6.δ.** «Haec casu ad turrim adhaesit et tertio post die a quodam milite conspicitur et ad Ciceronem defertur»: να μετατραπούν οι προτάσεις της περιόδου σε απαρεμφατικές σε εξάρτηση από το ρήμα dicor στον Παρακείμενο» (4 μονάδες)

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Μετάφραση

Με αρχηγό το Βρέννο οι Γαλάτες, αφού κατατρόπωσαν τις λεγεώνες των Ρωμαίων κοντά στον Αλλία ποταμό κατέστρεψαν εντελώς την πόλη Ρώμη εκτός από το Καπιτώλιο, για το οποία πήραν ως αντάλλαγμα μεγάλο χρηματικό ποσό. [...] Αφού τους εξολόθρευσε πήρε πίσω όλο το χρυσάφι. Αυτό, επειδή ζυγίστηκε εκεί, έδωσε το όνομά (του) στην πόλη: δηλαδή ονομάζεται Πίσαυρο, διότι εκεί ζυγίστηκε το χρυσάφι. Μετά από αυτή την πράξη επέστρεψε στην εξορία, από όπου όμως γύρισε αφού τον παρακάλεσαν.

Μήπως έχω έλθει σε εχθρό και είμαι αιχμάλωτη στο στρατόπεδό σου; Σε τέτοιο σημείο με έσυρε η μακροζωία και τα δύστυχα γηρατειά (μου) ώστε να σε δω πρώτα εξόριστο (κι) έπειτα εχθρό; Πώς μπόρεσες να λεηλατήσεις αυτή τη χώρα η οποία σε γέννησε και σε ανέθρεψε; Δεν σου πέρασε η οργή όταν περνούσες τα σύνορα της πατρίδας; [...] Εγώ λοιπόν αν δεν (σε) είχα γεννήσει, η Ρώμη δεν θα πολιορκείτο· αν δεν είχα γιο, θα πέθαινα ελεύθερη σε ελεύθερη πατρίδα.

Συμβουλεύει τον απεσταλμένο, αν δεν μπορέσει να πλησιάσει, να δέσει την επιστολή στον ιμάντα του ακοντίου και να (τη) ρίξει μέσα στο στρατόπεδο. Στην επιστολή γράφει πως θα έλθει γρήγορα

με τις λεγεώνες (του). Ο Γαλάτης, επειδή φοβήθηκε τον κίνδυνο, αποφάσισε να ρίξει το ακόντιο. Αυτό, τυχαία (ή: κατά σύμπτωση), καρφώθηκε σ' έναν πύργο και τρεις μέρες αργότερα γίνεται αντιληπτό από κάποιον στρατιώτη και μεταφέρεται στον Κικέρωνα. Εκείνος διαβάζει μέχρι τέλους την επιστολή και προτρέπει τους στρατιώτες να ελπίζουν στη σωτηρία (τους).

2.α. deleta legione,
castro (: φρούριο) tuo,
has terras,
vobis ingredientibus,
quibusdam militibus

2.β. Να γραφεί ο τύπος που ζητείται για καθεμία από τις λέξεις:

- i. qua
- ii. exilii, -i
- iii. infelicia
- iv. prius
- v. finis
- vi. amenta
- vii. veritos
- viii. Συγκριτικός: celerius, Υπερθετικός: celerrime
- ix. turri

3.α. Να γραφούν οι τύποι που ζητούνται:

- i. interemisses
- ii. redissent
- iii. revertere, revertimini
- iv. tractam esse
- v. alitu και altu
- vi. paritura sis
- vii. adligaturi sitis
- viii. constituerit
- ix. deferris/-re

3.β. populans, populatura, polulata
abiciendi, abiciendae, abicienda

4.α. i. quod: υποκείμενο στο ρήμα dedit και στη μετοχή appensum. Η αναφορική αντωνυμία qui, quae, quodστην αρχή περιόδου ή ημιπεριόδου, αν δεν υπάρχει άλλη κύρια και εφόσον αναφέρεται στα προηγούμενα, εισάγει κύρια πρόταση και ισοδυναμεί με την δεικτική-οριστική αντωνυμία is, ea, id (εδώ: id)

ii. Pisaurum: κατηγορούμενο στο εννοούμενο civitas μέσω του συνδετικού dicitur

iii. rogatus: επιρρηματική χρονική μετοχή, συνημμένη στο εννοούμενο υποκείμενο της πρότασης (is ή Camillus), δηλώνει το προτερόχρονο (διότι είναι μετοχή Παρακειμένου) και λειτουργεί ως επιρρηματικός προσδιορισμός του χρόνου στο ρήμα reversus est

iv. in hoc: εμπρόθετη αιτιατική που δηλώνει είσοδο σε κατάσταση, επιρρηματικός προσδιορισμός στο traxit

v. tibi: δοτική προσωπική ηθική στο cecidit

vi. adire: τελικό απαρέμφατο ως αντικείμενο στο possit (ταυτοπροσωπία)

vii. casu: απρόθετη οργανική αφαιρετική που δηλώνει τρόπο, επιρρηματικός προσδιορισμός στο adhaesit

viii. die: απρόθετη οργανική αφαιρετική που δηλώνει μέτρο ή διαφορά στο post

4.β. «ut tragulam mitteret»: δευτερεύουσα ουσιαστική βουλητική πρόταση. Εισάγεται με το βουλητικό σύνδεσμο ut, διότι είναι καταφατική. Εκφέρεται με υποτακτική (όπως όλες οι βουλητικές), διότι το περιεχόμενό της είναι απλώς επιθυμητό. Συγκεκριμένα, εκφέρεται με υποτακτική παρατατικού (mitteret), γιατί εξαρτάται από ρήμα ιστορικού χρόνου (constituit: ιστορικός παρακείμενος) και αναφέρεται στο παρελθόν. Υπάρχει ιδιόμορφη ακολουθία χρόνων, γιατί η βούληση είναι ιδωμένη τη στιγμή που εμφανίζεται στο μυαλό του ομιλητή (συγχρονισμός της κύριας με τη δευτερεύουσα πρόταση) και όχι τη στιγμή της πιθανής πραγματοποίησής της. Λειτουργεί ως αντικείμενο στο ρήμα constituit.

4γ. Ο υποθετικός λόγος έχει την εξής μορφή:

Υπόθεση: **ego nisi peperissem (υποτακτική Υπερσυντελικού για το παρελθόν)**

Απόδοση: **Roma non oppugnaretur (υποτακτική Παρατατικού για το παρόν)**

Πρόκειται για μεικτό υποθετικό λόγο, διότι η υπόθεση αναφέρεται στο παρελθόν και η απόδοση στο παρόν, που ανήκει στο β' είδος και εκφράζει υπόθεση αντίθετη προς την πραγματικότητα ή το απραγματοποίητο. Η υποθετική πρόταση εισάγεται με τον υποθετικό σύνδεσμο nisi, διότι το περιεχόμενο της είναι αρνητικό, και λειτουργεί ως επιρρηματικός προσδιορισμός της προϋπόθεσης στο ρήμα εξάρτησης oppugnaretur.

Επειδή είναι μεικτός, διατηρώντας τη χρονική βαθμίδα, μετασχηματίζεται μόνο στο α' είδος που εκφράζει ανοικτή υπόθεση:

Υπόθεση: ego nisi pepererim (πράξη προτερόχρονη)

Απόδοση: Roma non oppugnatur

4δ. in castris: εμπρόθετη τοπική αφαιρετική που δηλώνει στάση σε τόπο, επιρρηματικός προσδιορισμός στο sum.

Η στάση σε τόπο:

domus → domi

Roma → Romae (απρόθετη γενική πρωτόκλιτου ονόματος πόλεως)

Carthago → Carthagine (απρόθετη αφαιρετική τριτόκλιτου ονόματος πόλεως)

5.α. Gallis evertenda est urbs Roma

(προσωπική σύνταξη, διότι το ενεργητικό everterunt έχει αντικείμενο σε αιτιατική. Το ποιητικό αίτιο Gallis σε δοτική προσωπική)

5.β. Qui potuisti populari hanc terram, quae te genitum aluit?

6.α. cum periculum veritus esset

6.β. Πρόκειται για ιδιόμορφη αφαιρετική απόλυτη που δηλώνει χρόνο. Αποτελείται από ένα Υποκείμενο (Brenno) κι ένα ειδικό ουσιαστικό (duce) που δηλώνει αξίωμα και τίθεται ως κατηγορηματικός προσδιορισμός στο Brenno.

Ισοδύναμη συντακτική μορφή είναι η χρονική πρόταση «cum Brennus dux esset».

6.γ. Επειδή η κύρια ερώτηση (ολικής άγνοιας) εισάγεται με το num, η αναμενόμενη απάντηση είναι αρνητική:

Non (vero) (venisti)! ή

Minime (vero) (venisti)!

6.δ. «Haec casu ad turrim adhaesisse et tertio post die a quodam milite conspici et ad Ciceronem deferri dicta est»

Τα ειδικά απαρέμφατα adhaesisse, conspici και deferri εξαρτώνται από προσωπικό λεκτικό παθητικό ρήμα (dicta est) και γι' αυτό το υποκείμενό τους (haec) ταυτίζεται με αυτό του ρήματος (ταυτοπροσωπία) και βρίσκεται σε ονομαστική πτώση (άρση του λατινισμού του ειδικού απαρεμφάτου).

Από τον κλασικό τομέα του φιλολογικού τμήματος των Φροντιστηρίων Πουκαμισάς Ηρακλείου συνεργάστηκαν οι φιλόλογοι : Σ. Αναγνωστάκη, Μ. Παγωμένου, Χ. Πυργιανάκη

